

De CO₂-voetafdruk van onze beleggingen

De uitstoot van CO₂ speelt een belangrijke rol bij de opwarming van de aarde. Het is daarom van groot belang dat de wereldwijde CO₂-uitstoot wordt beperkt. In het Nederlandse Klimaatakkoord hebben de pensioenfondsen afgesproken elk jaar te laten zien wat de CO₂-voetafdruk van hun relevante beleggingen is.

ABP rapporteert de CO₂-voetafdruk van de beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed, private equity en – dit jaar voor het eerst - staatsobligaties, infrastructuur, grondstoffen, hypotheek en het Opportunity fund. ABP rapporteert hiermee over 85% (2022: 88%) van de totale portefeuille de CO₂-voetafdruk.¹ De CO₂-voetafdruk omvat directe uitstoot door bedrijven (scope 1*), uitstoot die samenhangt met de energie die ze gebruiken (scope 2*) en de indirecte uitstoot van de waardeketen (scope 3*).

In het [Klimaatbeleid 2022-2030](#) heeft ABP de ambitie geformuleerd om de absolute CO₂-voetafdruk* van de gehele beleggingsportefeuille (scope 1, 2 en 3) in 2030 met 50 procent te verminderen ten opzichte van 2019.

¹. Voor het basisjaar 2019 berekenen we over 88% van de totale portefeuille de CO₂-voetafdruk. In 2023 is het aantal beleggingscategorieën waarvan we de CO₂-voetafdruk rapporteren flink uitgebreid. In 2022 rapporteerden we volgens de toenmalige methodiek van 57% van de totale beleggingsportefeuille de CO₂-voetafdruk.

Inhoudsopgave

Vaststellen van de CO ₂ -voetafdruk	3
Reikwijdte relevante beleggingscategorieën	3
CO ₂ -voetafdruk per beleggingscategorie	6
CO ₂ -voetafdruk per sector	8
Samenvatting meetmethodiek	9
Toewijzingsfactor	10
Databronnen	11
Reikwijdte van de emissies	13
Overwegingen per beleggingscategorie	14
CO ₂ -voetafdruk in het basisjaar 2019	18
Verklarende woordenlijst	20

Een * geeft aan dat de term is opgenomen in de verklarende woordenlijst op pagina 20.

Vaststellen van de CO₂-voetafdruk

ABP berekent de CO₂-voetafdruk van relevante beleggingscategorieën volgens de Global GHG Accounting and Reporting Standard for the Financial Industry, ontwikkeld door PCAF*. De CO₂-voetafdruk wordt – op een enkele uitzondering na – berekend op basis van de posities in bedrijven op 31 december 2023. Meer informatie hierover is opgenomen in de paragraaf 'Overwegingen per beleggingscategorie'.

De berekening van de CO₂-voetafdruk in 2023 is in de meeste gevallen gebaseerd op bedrijfsemissies in het boekjaar 2022. In sommige gevallen is gebruikgemaakt van schattingen op basis van emissiefactoren uit eerdere jaren. Dit komt omdat het enige tijd duurt voordat de door bedrijven gerapporteerde emissies beschikbaar zijn. Dit hangt samen met processen van data-leveranciers en het controleren van emissie-data door onze vermogensbeheerder APG.

Reikwijdte relevante beleggingscategorieën

ABP streeft ernaar de CO₂-uitstoot (scope 1, 2 en 3) van alle relevante beleggingen vast te stellen. Voor het vaststellen van en rapporteren over de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen, volgen we de Leidraad van het Commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord.² Uitgangspunt van de Leidraad is dat alle financieringen en beleggingen relevant zijn, behalve beleggingen waarvan de CO₂-uitstoot verwaarloosbaar is.

In navolging van de Leidraad beschouwen we alle beleggingen als relevant, met uitzondering van de beleggingscategorieën Hedgefondsen en Overlay. In deze categorieën wordt vooral belegd in afgeleide financiële producten (derivaten) waarvan de klimaatimpact doorgaans beperkt is.³

ABP rapporteert de CO₂-voetafdruk van alle beleggingscategorieën waarvan de Leidraad stelt dat financiële instellingen deze momenteel kunnen meten en rapporteren in lijn met internationaal erkende afspraken: Aandelen, Bedrijfsobligaties, Vastgoed, Hypothecaire leningen en Staatsobligaties. Ook rapporteren we de CO₂-voetafdruk van de beleggingscategorieën Private equity, Infrastructuur en Grondstoffen (illiquide beleggingen).

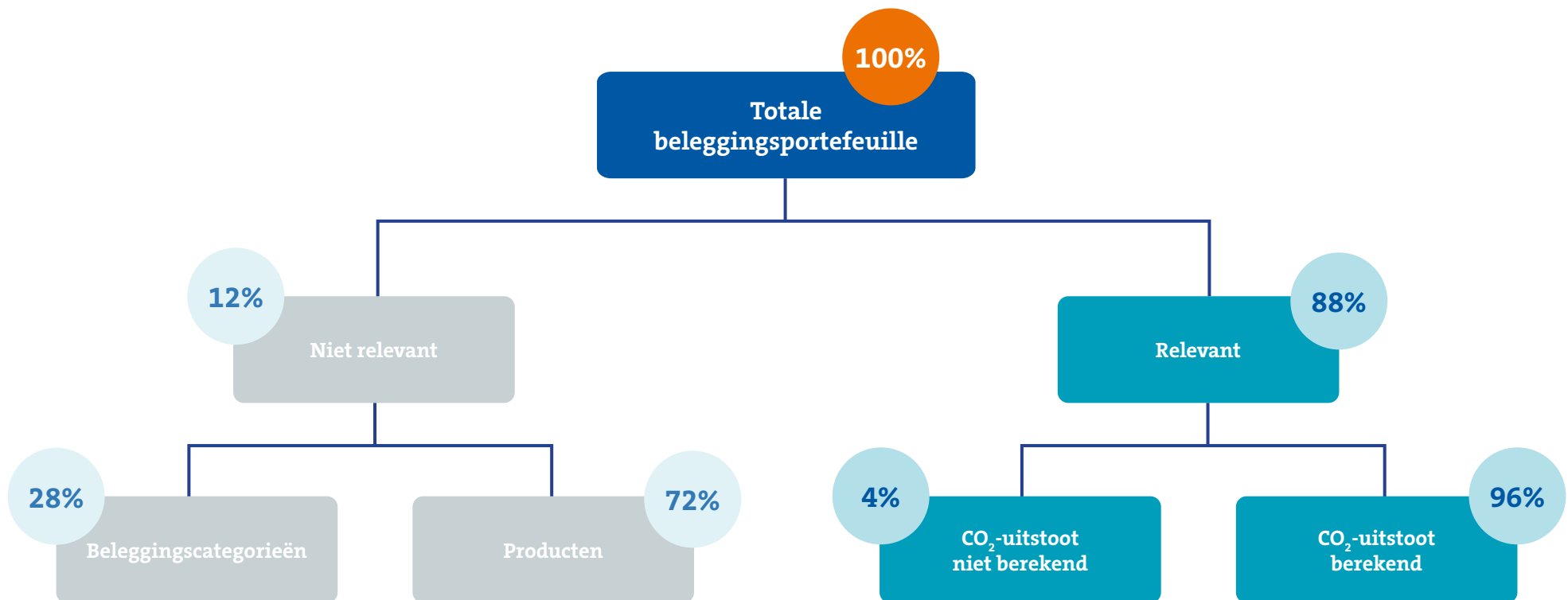
Binnen de beleggingscategorieën beschouwen we individuele beleggingen als relevant voor de CO₂-voetafdruk als er sprake is van eigenaarschap binnen de kapitaalstructuur én we de CO₂-voetafdruk kunnen vaststellen. Contanten (geen CO₂-voetafdruk) en derivaten (geen eigenaarschap binnen de kapitaalstructuur) beschouwen we als niet-relevante beleggingen. Contanten en/of derivaten binnen een relevante beleggingscategorie tellen dan ook niet mee bij het vaststellen van de CO₂-voetafdruk.

---

² De Leidraad is opgesteld door de bij het Klimaatcommitment betrokken koepelorganisaties, de Nederlandse Vereniging van Banken, het Verbond van Verzekeraars, DUFAS en de Pensioenfederatie.

³ De Leidraad stelt dat financiële instellingen doorgaans minder prioriteit geven aan het rapporteren van de CO₂-voetafdruk van contanten en derivaten omdat de klimaatimpact hiervan beperkt is en er geen PCAF-standaard beschikbaar voor is.

Welke beleggingscategorieën zijn relevant voor de CO₂-voetafdruk?

Beleggingscategorie	% beleggingscategorie in de portefeuille	% in beleggingscategorie waarvan CO ₂ -voetafdruk is vastgesteld
Staatsobligaties	10%	100%
Langlopende obligaties	13%	100%
Bedrijfsobligaties	10%	82%
Hypotheke	< 1%	58%
Obligaties opkomende landen	6%	100%
Inflatiegerelateerde obligaties	0%	-
Aandelen ontwikkelde landen	20%	100%
Aandelen opkomende landen	7%	99%
Private equity	9%	91%
Grondstoffen	5%	82%
Opportunity fund	< 1%	23%
Infrastructuur	5%	98%
Vastgoed	10%	100%
Totaal relevante beleggingscategorieën	97%	96%
Hedgefondsen	1%	-
Overlay	2%	-
Totaal niet-relevante beleggingscategorieën	3%	-

Van welke beleggingen stellen we de CO₂-voetafdruk vast?

ABP rapporteert van 85% van de totale beleggingsportefeuille de CO₂-voetafdruk (2022: 88%). De beleggingen waarvan geen CO₂-voetafdruk wordt vastgesteld, omvatten niet-relevante beleggingscategorieën (Hedgefondsen en Overlay) en contanten en derivaten binnen relevante beleggingscategorieën. Van het totale vermogen in relevante producten, binnen de relevante beleggingscategorieën, is van 96% de CO₂-voetafdruk vastgesteld.

Het is een uitdaging om de CO₂-voetafdruk vast te stellen van alle beleggingen die we relevant vinden. Dat komt vooral doordat niet in alle gevallen data van voldoende kwaliteit beschikbaar is. Onze vermogensbeheerder APG is intensief betrokken bij initiatieven om beschikbaarheid en kwaliteit van CO₂-emissiedata te verbeteren. Ondanks deze uitdagingen hebben we in 2023 de rapportage over de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen kunnen uitbreiden en verbeteren:

- Voor het eerst zijn Staatsobligaties, Infrastructuur, (directe beleggingen in) Grondstoffen, Hypothecaire leningen en het Opportunity fund meegenomen bij het vaststellen van de CO₂-voetafdruk.
- Voor het eerst rapporteren we voor alle relevante beleggingen ook de scope 3-uitstoot; in voorgaande jaren was dat beperkt tot beleggingen in enkele sectoren.
- Voor beursgenoteerde vastgoedfondsen hanteren we nu dezelfde methode voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk als voor andere beursgenoteerde bedrijven.

Op basis van deze uitbreidingen en verbeteringen hebben we de CO₂-voetafdruk van onze portefeuille in 2022 opnieuw berekend. Hiervoor is dus dezelfde rekenmethodologie gevolgd en zijn dezelfde databronnen gebruikt. Op die manier wordt een betere vergelijking in de tijd mogelijk.

CO₂-voetafdruk (scope 1 & 2/scope 3) per beleggingscategorie, 2022-2023

In onderstaande tabel zijn de cijfers voor 2023 in zwart en de vergelijkende cijfers voor 2022 in grijs.

Beleggingscategorie	Totaal vermogen CO ₂ -voetafdruk vastgesteld (mln EUR)	Scope 1 & 2		Scope 3	
		Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk* (tCO ₂ e / mln EUR)	Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk (tCO ₂ e / mln EUR)
Bedrijfsobligaties	43.073	3.117.048	72	18.437.552	428
	41.056	2.922.624	71	10.867.309	265
Waarvan hypotheek	1.649	11.326	7	-	-
	-	-	-	-	-
Aandelen ontwikkelde landen	104.321	2.909.068	28	46.969.208	450
	96.005	3.284.188	34	35.173.885	366
Aandelen opkomende landen	32.570	3.110.117	95	25.722.731	790
	31.981	1.869.510	58	11.987.395	375
Private equity	40.478	1.051.671	26	10.529.980	260
	37.238	961.672	26	7.951.987	214
Grondstoffen	2.836	188.258	66	2.551.282	900
	2.449	197.689	81	2.508.019	1.024
Opportunity Fund	89	402	4	2.495	28
	46	329	7	1.622	35

Beleggingscategorie	Totaal vermogen CO ₂ -voetafdruk vastgesteld (mln EUR)	Scope 1 & 2		Scope 3	
		Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relative voetafdruk (tCO ₂ e / mln EUR)	Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relative voetafdruk (tCO ₂ e / mln EUR)
Infrastructuur	25.018	1.882.391	75	2.062.266	82
	21.235	945.957	45	2.016.653	95
Vastgoed	49.393	321.159	7	1.259.474	25
	50.047	387.527	8	1.049.452	21
Totaal bedrijven gerelateerde beleggingscategorieën	297.778	12.580.114	42	107.534.988	361
	280.058	10.569.496	38	71.556.323	256
Staatsobligaties	32.615	7.064.425	217	3.337.880	104
	90.717	19.795.393	218	10.307.399	114
Langlopende staatsobligaties	65.555	13.833.143	218	7.039.281	-
	-	-	-	-	-
Obligaties opkomende landen	27.838	9.436.981	339	2.253.732	81
	27.440	11.306.084	412	2.301.553	84
Inflatiegerelateerde obligaties	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-
Totaal landen gerelateerde beleggingscategorieën	126.007	30.334.548	241	12.671.893	101
	118.157	31.101.478	263	12.608.952	107
Totale portefeuille	423.786	42.914.662	101	120.206.881	284
	398.215	41.670.973	105	84.165.275	211

De absolute CO₂-voetafdruk (scope 1 en 2) in het basisjaar 2019 is 52.061.654 CO₂e.

CO₂-voetafdruk (scope 1 & 2/scope 3) per sector, 2023

In navolging van de PCAF-standaard rapporteren we ook de CO₂-voetafdruk van verschillende sectoren. In de tabel hieronder zijn deze weergegeven voor beleggingen in bedrijven (zoals via aandelen, bedrijfsobligaties en private equity). Beleggingen die we niet aan een specifieke sector kunnen toewijzen, zijn hierin niet meegenomen.

Sector	Totaal vermogen CO ₂ -voetafdruk vastgesteld (mln EUR)	Scope 1 & 2		Scope 3	
		Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk (tCO ₂ e / mln EUR)	Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk (tCO ₂ e / mln EUR)
Communicatie	20.868	154.086	7	1.272.676	61
Cyclische consumptiegoederen	21.345	478.303	22	16.619.404	779
Basis consumptiegoederen	13.148	523.336	40	4.901.499	373
Energie	2.422	405.016	167	3.630.912	1.499
Financiële dienstverlening	48.819	125.341	3	17.088.228	350
Gezondheidszorg	25.361	133.355	5	2.544.149	100
Industrie	36.170	1.607.688	44	35.179.678	973
IT	48.188	506.618	11	7.112.160	148
Materialen	10.493	3.081.327	294	11.016.659	1.050
Vastgoed	53.677	367.510	7	1.790.688	33
Nutsbedrijven	17.036	5.197.373	305	6.376.616	374
Totaal	297.527	15.579.952	42	107.532.668	361

Samenvatting meetmethodiek

In het overzicht hieronder staat welke rekenmethode we gebruiken voor het meten van de CO₂-voetafdruk van relevante beleggingscategorieën.

Beleggingscategorie	Rekenmethode	Primaire dataleverancier
Staatsobligaties	PCAF staatsobligaties	ISS ESG
Aandelen	PCAF beursgenoteerde aandelen en obligaties	ISS ESG
Bedrijfsobligaties	PCAF beursgenoteerde aandelen en obligaties	ISS ESG
Hypotheek	PCAF hypotheek	data externe managers
Private equity	PCAF niet-beursgenoteerde aandelen	sectorgemiddelde publieke markten
Grondstoffen	PCAF niet-beursgenoteerde aandelen	data externe managers
Opportunity fund	PCAF niet-beursgenoteerde aandelen	data bedrijven
Infrastructuur	PCAF niet-beursgenoteerde aandelen	GRESB
Vastgoed	PCAF beursgenoteerde aandelen en obligaties EN PCAF niet-beursgenoteerde aandelen	ISS ESG (beursgenoteerd) en GRESB (privaat)

Toewijzingsfactor

Voor het toeschrijven van de CO₂-emissies van een bedrijf of asset aan de portefeuille, maken we gebruik van een toewijzingsfactor. Deze beschouwt de totale belegging in relatie tot de totale kapitaalstructuur van een bedrijf of asset. Binnen de portefeuille kan immers worden belegd in het eigen vermogen of in de schulden van een bedrijf of asset. In overeenstemming met PCAF gebruiken we de 'ondernemingswaarde inclusief contanten' (EVIC) voor het totale kapitaal van een bedrijf of asset. Zijn hiervoor geen gegevens beschikbaar, dan schatten we op basis van een sectorgemiddelde.

Rekenformule

We berekenen de volgende getallen voor de portefeuille:

Totale CO₂-voetafdruk* in ton CO₂e (tCO₂e)

$$\text{ABP CO}_2 \text{ voetafdruk (tCO}_2\text{e)} = \sum \text{Beleggingsspecifieke emissies (tCO}_2\text{e)} \times \frac{\text{(Totale beleggingen (mln €))}}{\text{(Totaal kapitaal belegging (mln €))}}$$

Relatieve CO₂-voetafdruk* in ton CO₂e per miljoen euro belegd (tCO₂e / mln €)

$$\text{ABP relatieve CO}_2 \text{ voetafdruk (tCO}_2\text{e/mln €)} = \frac{\text{(ABP CO}_2 \text{ voetafdruk (tCO}_2\text{e))}}{\text{(Marktwaaarde relevante ABP beleggingen (mln €))}}$$

In navolging van de PCAF-standaard, is de toewijzingsfactor voor Staatsobligaties vastgesteld aan de hand van het Bruto Binnenlands Product van het uitgevende land, gecorrigeerd voor het prijsniveau (Purchasing Power Parity).

Databronnen

We maken gebruik van data van externe dataleveranciers om de CO₂-voetafdruk te berekenen. De primaire bron van emissiegegevens is de [ISS ESG*](#)-database. Ook maken we gebruik van data die door bedrijven en/of fondsen die direct aan onze vermogensbeheerder APG is gerapporteerd en van data in de [GRESB*](#)-survey voor Vastgoed en Infrastructuur.

De kwaliteit en volledigheid van de data varieert. Daarom vertrouwen we bij het vaststellen van de CO₂-voetafdruk soms in belangrijke mate op schattingen en sectorgemiddelden. Dit betekent dat in die gevallen de vastgestelde CO₂-voetafdruk niet nauwkeurig de CO₂-voetafdruk van de desbetreffende beleggingen weergeeft. Bij schattingen van scope 1 en 2-uitstoot is de foutmarge in de regel lager dan bij schattingen voor scope 3-uitstoot.

We streven voortdurend naar verhoging van de kwaliteit en volledigheid van de data. Onze dataleveranciers controleren de gerapporteerde emissiegegevens van bedrijven. Zijn deze niet consistent (bv. veel hoger of lager dan van sectorgenoten of dan in voorgaande jaren) of niet volledig (bv. niet van toepassing op alle activiteiten van het bedrijf) dan maken zij gebruik van schattingen. Onze vermogensbeheerder controleert de data voordat deze wordt gebruikt voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk. De kwaliteit van de data beoordelen we (gewogen op basis van de belegde waarde) volgens de methode vastgesteld door PCAF.

Voor de gehele beleggingsportefeuille is de gewogen datakwaliteitsscore 2 (2022: 2). De datakwaliteit kan per beleggingscategorie sterk verschillen. De uitersten zijn de datakwaliteit voor staatsobligaties en langlopende obligaties (1) en voor private equity (5).

Beoordeling datakwaliteit

Score	Emissiedata	Fundamentele gegevens
1 (hoogste kwaliteit)	Gerapporteerde emissiedata door bedrijven (bijv. via CDP, GRESB of duurzaamheidsverslag), geverifieerd door een derde partij, zoals geleverd door onze dataleverancier.	Belegde waarde in bedrijf en EVIC zijn bekend
2	Gerapporteerde emissiedata door bedrijven (bijv. via CDP, GRESB of duurzaamheidsverslag), geverifieerd door een derde partij, zoals geleverd door onze dataleverancier, OF ; schatting van hoge kwaliteit van emissiedata op basis van primaire fysieke activiteit data van energieconsumptie van bedrijf (met specifieke emissie factoren in relatie tot primaire data).	Belegde waarde in bedrijf en EVIC zijn bekend
3	Schatting van hoge kwaliteit van emissiedata op basis van primaire fysieke activiteit data van energieconsumptie van bedrijf (met specifieke emissiefactoren in relatie tot primaire data); OF ; gerapporteerde emissiedata door bedrijf, extrapolatie van totale emissies op basis van gedeelde rapportage; OF ; schattingen door data-leverancier.	Belegde waarde in bedrijf en EVIC zijn bekend
4	Schatting van lage kwaliteit van emissiedata door APG op basis van een sub-industrie gemiddelde.	Belegde waarde in bedrijf is bekend, schatting van EVIC op basis sectorgemiddelde of proxy
5 (laagste kwaliteit)	Schatting van lage kwaliteit van emissiedata door APG op basis van een sub-industrie gemiddelde; OF ; zeer generieke proxies van emissiedata gebaseerd op generieke (niet-sectorespecifieke) gemiddelden.	Belegde waarde in bedrijf en EVIC zijn bekend

Reikwijdte van emissies

De CO₂-voetafdruk van individuele beleggingen wordt berekend op basis van de directe en indirecte uitstoot van broeikasgassen van de eigen activiteiten (scope 1 en 2) en in de waardeketen (scope 3), omgerekend in equivalent ton CO₂ (CO₂e*), zoals gedefinieerd door [Greenhouse Gas Protocol \(GHGP\)](#)*.

Uitdagingen bij scope 3-emissies

Voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk neemt ABP niet alleen de directe uitstoot door bedrijven (scope 1 en 2), maar ook de emissies van de volledige waardeketen (scope 3) mee.

Het GHGP onderscheidt 15 categorieën scope 3-emissies, onderverdeeld in 'upstream' (aan het begin van de waardeketen) en 'downstream' (aan het einde van de waardeketen). Voor een autofabrikant, bijvoorbeeld, is de uitstoot bij de productie van staal voor auto's 'upstream' emissie. De uitstoot veroorzaakt doordat met de auto wordt gereden, is 'downstream' emissie.

Het meetellen van scope 3-emissies voor de CO₂-voetafdruk brengt uitdagingen met zich mee:

- Bedrijven rapporteren minder vaak hun scope 3-emissies dan scope 1 en 2-emissies. Ook maken bedrijven daarbij relatief vaak gebruik van schattingen. Voor het vaststellen van scope 3-emissies in de portefeuille zijn we dan ook in een hogere mate afhankelijk van aannames door dataleveranciers en APG. Omdat scope 3-emissies in veel sectoren veel groter zijn dan scope 1 en 2-emissies, kunnen kleine veranderingen in aannames een groot effect hebben op de gerapporteerde voetafdruk.

- Bedrijven kunnen zelf bepalen welke van de 15 categorieën scope 3-emissies ze relevant vinden voor hun CO₂-voetafdruk. Daardoor kan het zijn dat relevante scope 3-emissies niet worden gerapporteerd. Ook bemoeilijkt dit de vergelijking van scope 3-emissies van bedrijven in dezelfde sector of over meerdere jaren.
- Doordat scope 3-emissies betrekking hebben op de gehele waardeketen, kunnen er dubbeltellingen ontstaan. Uitstoot kan immers tot de waardeketen van meerdere bedrijven in onze portefeuille behoren. Die uitstoot wordt dan mogelijk door meerdere bedrijven gerapporteerd.

Ondanks deze uitdagingen, tellen we scope 3-emissies mee in de berekening van de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen. Onze vermogensbeheerder is actief betrokken bij initiatieven om meer inzicht te krijgen in scope 3-emissies en het verbeteren van methodes en datakwaliteit.

Overwegingen per beleggingscategorie

Staatsobligaties

PCAF publiceerde eind 2022 een standaard voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk van staatsobligaties. Op basis van de PCAF-standaard hebben we in 2023 voor het eerst de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen in staatsobligaties vastgesteld. Op basis van deze standaard is ook de CO₂-voetafdruk in 2022 en in het basisjaar 2019 vastgesteld. In de PCAF-standaard zijn emissies van staatsobligaties als volgt gedefinieerd:

- Scope 1-emissies: uitstoot van alle goederen die binnen een land zijn geproduceerd
- Scope 2-emissies: uitstoot veroorzaakt door binnenlands gebruik van geïmporteerde elektriciteit, stoom, warmte en/of koeling geproduceerd in het buitenland
- Scope 3-emissies: Emissies die samenhangen met geïmporteerde, niet-energiegerelateerde goederen

De methode kijkt ook wat betreft de toewijzingsfactor significant af van de methode die wordt gebruikt voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk van bedrijven. In navolging van de PCAF-standaard wijzen we emissies aan ABP toe op basis van de totale belegde waarde als percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) van het land dat de staatsobligatie uitgeeft, gecorrigeerd voor het prijsniveau (Purchasing Power Parity).

De beleggingscategorie staatsobligaties omvat ook beleggingen in overheidsgerelateerde instellingen (bv. regionale ontwikkelingsbanken), supranationale instellingen (bv. de Wereldbank) of lokale overheden (provincies, deelstaten). Hoewel we deze beleggingen relevant vinden voor de CO₂-voetafdruk van de totale portefeuille, zijn deze niet meegenomen in de berekening. Dit komt omdat er vooralsnog geen PCAF-standaard is voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk van dergelijke beleggingen. We streven ernaar deze beleggingen in de toekomst wel mee te nemen bij het vaststellen van de CO₂-voetafdruk.

De brede definitie van emissies gerelateerd aan beleggingen in staatsobligaties leidt tot een grote overlapping met de emissies die door bedrijven worden gerapporteerd. Immers, de emissies veroorzaakt door producten die binnen een land worden geproduceerd (scope 1) omvat ook emissies die worden toegewezen aan de bedrijven die de desbetreffende producten hebben geproduceerd. Dit leidt tot een dubbel telling in de CO₂-voetafdruk van de totale portefeuille. Om dit te ondervangen, rapporteren we afzonderlijk een sub totaal voor 'bedrijvengerelateerde' beleggingscategorieën en 'landengerelateerde' beleggingscategorieën.

Voor staatsobligaties is ISS ESG de primaire bron van emissiedata. ISS ESG baseert de data voor scope 1-emissies op informatie van de United Nations Framework on Climate Change (UNFCCC) en Climate Watch (CAIT). De data over scope 2 en scope 3-emissies komen van de Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). Voor landen die geen scope 2 en 3-emissies aan OECD rapporteren is een schatting gemaakt. Het duurt relatief lang voordat emissiedata van landen beschikbaar komen. Deze cijfers zijn dan ook gebaseerd op een ander boekjaar. Vooral de cijfers over scope 2 en 3-emissies zijn relatief gedateerd (2018).

PCAF vraagt financiële instellingen ook specifiek te rapporteren over emissies uit landgebruik en consumptie-emissies (scope 1, 2 en 3 minus geëxporteerde emissies). In de tabel hieronder is deze informatie weergegeven. Het emissieprofiel van ontwikkelde markten verschilt sterk van dat in opkomende markten. Dit hangt onder andere samen met de relatief omvangrijke productie (met bijbehorende emissies) in opkomende markten, en de relatief grote consumptie (met bijbehorende emissies) in ontwikkelde markten. Om deze verschillen inzichtelijk te maken, is in de tabel onderscheid gemaakt tussen ontwikkelde en opkomende markten.

De indicator voor de datakwaliteit van staatsobligaties (gewogen naar belegd vermogen) is 1 (2022: 1). Voor obligaties van opkomende landen is de indicator van de datakwaliteit 3 (2022: 3).

CO₂-voetafdruk (scope 1, 2 & 3) staatsobligaties, 2023

Definitie emissies	Totale portefeuille		Ontwikkelde markten		Opkomende markten	
	Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk (tCO ₂ e/mln EUR)	Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk (tCO ₂ e/mln EUR)	Absolute voetafdruk (tCO ₂ e)	Relatieve voetafdruk (tCO ₂ e/mln EUR)
Scope 1 (productie-emissies)	30.105.944	239	20.718.556	211	9.367.934	337
Scope 2	228.605	2	179.011	2	49.526	2
Scope 3	12.671.893	101	10.418.161	106	2.248.996	81
Totaal scope 1,2 & 3	43.006.441	341	31.315.728	319	11.666.455	419
Consumptie-emissies	32.891.749	261	23.868.580	243	9.003.080	323
Emissies uit landgebruik	65.098	1	-1.300.489	-13	1.346.391	48

Aandelen

De beschikbaarheid van data voor aandelen is over het algemeen goed. Dat geldt vooral voor bedrijven in CO₂-intensieve sectoren in ontwikkelde markten. Niettemin spelen schattingen van dataleveranciers een belangrijke rol, vooral voor kleinere bedrijven en bedrijven in opkomende markten.

De indicator voor de datakwaliteit van aandelen (gewogen naar belegd vermogen) is 2 (2022: 2).

Bedrijfsobligaties

Hoewel er een aanzienlijke overlap is tussen bedrijfsobligaties en aandelen, omvat het universum van bedrijfsobligaties ook kleinere bedrijven en bedrijven die geen beursnotering hebben. In het algemeen zijn voor beleggingen in bedrijfsobligaties minder emissiegegevens beschikbaar dan voor aandelenbeleggingen.

Onze beleggingen in bedrijfsobligaties bestaan voor een belangrijk deel uit obligaties met een duurzaam oogmerk*. De opbrengsten van deze obligaties worden gereserveerd voor een bepaald duurzaam doel. Door hierin te beleggen, kunnen we direct bijdragen aan vergroeningsprojecten, ook van bedrijven die CO₂-intensief zijn. Bijvoorbeeld aan een elektriciteitsbedrijf dat deels afhankelijk is van fossiele brandstoffen om elektriciteit te produceren, maar dat een duurzame obligatie uitgeeft om te investeren in hernieuwbare energie. Dit geldt met name voor obligaties met een duurzaam oogmerk die primair bijdragen aan SDG* 7: Betaalbare en duurzame energie.

In de PCAF-standaard staat niet hoe de CO₂-voetafdruk van obligaties met een duurzaam oogmerk moet worden gemeten. We nemen onze beleggingen in obligaties met een duurzaam oogmerk mee in de berekening van de CO₂-voetafdruk op basis van de uitstoot van het hele bedrijf. Deze uitstoot kan veel hoger zijn dan de CO₂-voetafdruk van de projecten die met de opbrengst van de obligatie worden

gefinancierd. De CO₂-voetafdruk van onze bedrijfsobligatie-portefeuille wordt daardoor waarschijnlijk te hoog ingeschat.

De obligatieportefeuille omvat naast bedrijfsobligaties ook gesecuritiseerde beleggingen (bv. effecten die door hypotheek worden gedekt; 'mortgage backed securities'). De CO₂-emissies van deze beleggingen worden geschat op basis van gegevens over de uitgevende instantie (bijvoorbeeld een bank). Daarmee kunnen we een groter deel van de portefeuille in de berekening meenemen.

Voor het meten van de CO₂-voetafdruk van onze bedrijfsobligaties wordt gebruikgemaakt van CO₂-emissiedata en fundamentele gegevens (bv. ondernemingswaarde en omzet). Is deze informatie voor een specifieke obligatie niet beschikbaar, dan gebruiken we gegevens over het moederbedrijf. Mogelijk is het moederbedrijf niet volledig representatief voor het emissieprofiel van het bedrijf waarin wij beleggen. Als er geen fundamentele gegevens beschikbaar zijn, maken we gebruik van een schatting op basis van een sectorgemiddelde.

De indicator voor de datakwaliteit van bedrijfsobligaties (gewogen naar belegd vermogen) is 3 (2022: 3).

Hypotheek

Via onze vermogensbeheerder beleggen wij in twee gespecialiseerde aanbieders van Nederlandse hypotheek. De externe aanbieders berekenen de CO₂-voetafdruk van de hypotheekportefeuille volgens de PCAF-standaard voor hypotheek. Dit gebeurt aan de hand van het energielabel van de woning, de woningoppervlakte en het gemiddeld energieverbruik.

De indicator voor de datakwaliteit van hypotheek (gewogen naar belegd vermogen) is 3 (2022: n.v.t.).

Private equity

Onze vermogensbeheerder APG belegt in de beleggingscategorie Private equity via externe beheerders in een groot aantal niet-beursgenoteerde bedrijven. In deze beleggingscategorie zijn fundamentele gegevens en informatie over CO₂-emissies zeer beperkt beschikbaar. We maken een inschatting van de CO₂-voetafdruk van de private equity-portefeuille aan de hand van sectorgemiddelden, die zijn afgeleid van het universum voor aandelen en bedrijfsobligaties.

Voor het meten van de CO₂-voetafdruk van de private equity-portefeuille, maken we gebruik van de positie in sectoren in deze portefeuille. Op basis van onze aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles bepalen we een gemiddelde CO₂-intensiteit (uitstoot in relatie tot gerealiseerde omzet) en een gemiddelde ratio van omzet naar EVIC per sector. Op basis hiervan maken we een schatting van de CO₂-voetafdruk per belegde euro voor elke sector waarin ABP in de private equity portefeuille is belegd. Dit betekent dat de CO₂-emissies in de beleggingscategorie private equity worden geschat op basis van dezelfde databron die wordt gebruikt voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk van aandelen en bedrijfsobligaties (ISS ESG). In de berekening is een aanpassing opgenomen om rekening te houden met het verschil in de hefboomwerking tussen de kapitaalstructuur van bedrijven in publieke markten en private equity-bedrijven. Dit hangt samen met het feit dat private equity in de regel met meer schuld wordt gefinancierd dan bedrijven in publieke markten. Daarom vermenigvuldigen we de schuld met hefboomfactor (1,2).

De berekening van de CO₂-voetafdruk van de private equity-portefeuille is dus gebaseerd op ruwe aannames voor zowel de CO₂-emissies als de fundamentele gegevens. Het cijfer voor de CO₂-voetafdruk van de Private equity-portefeuille is dan ook van mindere kwaliteit dan dat van andere beleggingscategorieën.

De indicator voor de datakwaliteit van private equity (gewogen naar belegd vermogen) is 5 (2022: 5).

Grondstoffen

Via onze vermogensbeheerder beleggen we in derivatencontracten voor grondstoffen en in grondstoffenbedrijven. Omdat bij derivaten geen sprake is van eigenaarschap binnen de kapitaalstructuur, beschouwen we alleen directe beleggingen in grondstoffenbedrijven als relevant voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk. We beleggen via fondsen van externe vermogensbeheerders direct in bedrijven die actief zijn in de bos- en landbouw. De externe beheerders leveren direct financiële gegevens en emissiedata aan van de bedrijven in portefeuille. Als een specifieke belegging geen emissiedata rapporteert, schatten we deze op basis van een proxy afgeleid van soortgelijke beleggingen (bijvoorbeeld emissies per vierkante meter bos in productie).

De indicator voor de datakwaliteit van grondstoffen (gewogen naar belegd vermogen) is 3 (2022: 2).

Opportunity fund

Het Opportunity fund heeft betrekking op beleggingen in het ABP Nederlands Energietransitie Fonds (ANET) en een oude portefeuille met thematische beleggingen. Deze laatste portefeuille wordt uitgefaseerd en de beleggingen verkocht. Via ANET belegt ABP in relatief kleine en jonge bedrijven die actief zijn binnen de waardeketen van de energietransitie: opwekking, opslag, distributie en gebruik. De bedrijven leveren direct financiële gegevens en emissiedata aan voor de berekening van de CO₂-voetafdruk. In geval dat een bedrijf geen emissiedata kan overleggen, maken we gebruik van een schatting door een gespecialiseerd bureau. Van de oude portefeuille hebben we geen emissiedata.

De indicator voor de datakwaliteit van het Opportunity Fund (gewogen naar belegd vermogen) is 2 (2022: 2).

Infrastructuur

Onze infrastructuurportefeuille omvat beleggingen in infrastructurele projecten als tolwegen, telecomnetwerken en faciliteiten voor de opwekking van (hernieuwbare) energie. De primaire bron voor emissiedata van deze beleggingen is GRESB. Indien een bedrijf niet deelneemt aan GRESB en ook geen andere CO₂-rapportage kan overleggen, maken we een schatting van de emissies. Deze schatting is gebaseerd op het GRESB-gemiddelde voor een desbetreffende sector of een gemiddelde van de sector vastgesteld door onze vermogensbeheerder APG.

De indicator voor de datakwaliteit van infrastructuur (gewogen naar belegd vermogen) is 2 (2022: 2).

Vastgoed

De beleggingscategorie vastgoed bestaat uit zowel beursgenoteerde aandelenbeleggingen als privaat vastgoed. De wereldwijde PCAF-standaard voor vastgoed richt zich op vastgoedleningen door banken, terwijl onze investeringen in vastgoedaandelen zijn. Daarom maken we voor het vaststellen van de CO₂-voetafdruk van beursgenoteerd vastgoed gebruik van de PCAF-standaard voor beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties; voor niet-beursgenoteerd vastgoed maken we gebruik van de PCAF-standaard voor niet-beursgenoteerde aandelen.

Voor beursgenoteerd vastgoed is ISS ESG – net als voor onze overige aandelenbeleggingen – de leverancier van emissiedata. Dit doen we om aan te sluiten bij de methodologie voor aandelen. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed is GRESB de primaire databron voor CO₂-emissies. Bij niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen die niet of slechts gedeeltelijk aan GRESB rapporteren, schatten we emissies als volgt:

- Rapporteert een vastgoedbelegging emissies voor slechts een deel van de objecten in de portefeuille? Dan berekenen we de totale emissies door te extrapoleren naar 100% van de portefeuille.
- Rapporteert een vastgoedbelegging niet aan GRESB? Dan schatten we de emissies

op basis van de gemiddelde emissies van andere vastgoedbeleggingen in onze portefeuille binnen de desbetreffende sector die wel aan GRESB rapporteren.

- Is de sector van de vastgoedbelegging niet bekend én rapporteert de belegging niet aan GRESB? Dan schatten we de emissies op basis van een generiek gemiddelde op basis van al onze vastgoedbeleggingen die wel rapporteren aan GRESB.

Anders dan in voorgaande jaren, rapporteren we in 2023 een uitsplitsing van de CO₂-voetafdruk van vastgoed naar scope 1, 2 en 3.

De indicator voor de datakwaliteit van vastgoed (gewogen naar belegd vermogen) is 3 (2022: 2).

Voetafdruk in het basisjaar 2019

ABP wil kunnen monitoren hoe de CO₂-voetafdruk van de beleggingsportefeuille zich ontwikkelt. Daarvoor moeten we de voetafdruk kunnen vergelijken met de voetafdruk op een bepaald moment in het verleden. In 2023 is voor alle beleggingscategorieën waarvan de CO₂-voetafdruk is vastgesteld ook met terugwerkende kracht de voetafdruk in 2019 berekend. Hiervoor zijn scope 1 en 2-emissies meegenomen.

Het met terugwerkende kracht vaststellen van de CO₂-voetafdruk volgens de huidige methode brengt enkele uitdagingen met zich mee. Voor sommige beleggingscategorieën ontbreken voor deze periode betrouwbare data over financiële gegevens en emissies. We maken dan gebruik van schattingen gebaseerd op gemiddelden van bedrijven in publieke markten. De 2019 voetafdruk is dus in hogere mate afhankelijk van schattingen dan de CO₂-voetafdruk in latere jaren, en daardoor minder accuraat. ABP heeft vooralsnog geen beleid vastgesteld waarin wordt bepaald in welke gevallen de CO₂-voetafdruk van het basisjaar opnieuw wordt berekend.

Verlagen van de CO₂-voetafdruk

In het [Klimaatbeleid 2020-2030](#) heeft ABP de ambitie geformuleerd om de absolute CO₂-voetafdruk van de gehele beleggingsportefeuille (scope 1, 2 en 3) in 2030 met 50 procent te verminderen ten opzichte van 2019.

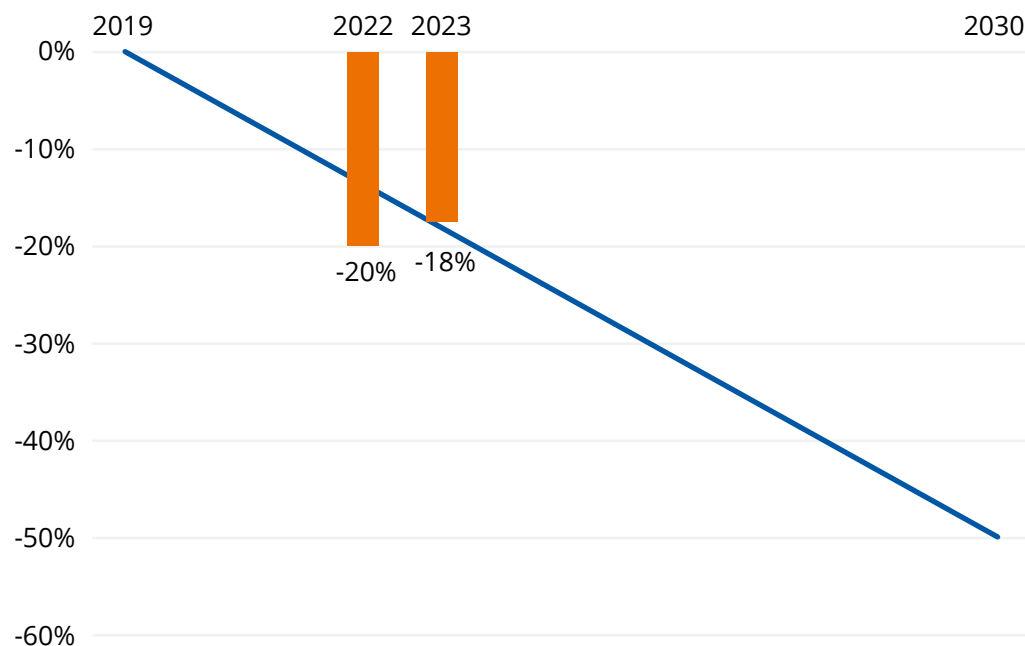
Wat betreft de directe uitstoot (scope 1 en 2) was in 2023 de CO₂-voetafdruk van onze beleggingsportefeuille 18% lager dan in het peiljaar 2019 (2022: -20%).

Wat betreft de uitstoot van de gehele waardeketen (scope 3) zien we grote schommelingen van jaar op jaar. Dit hangt vooral samen met het beschikbaar komen van betere data over scope 3 en ontwikkelingen in de wijze van berekenen. Het effect daarvan is aanzienlijk vanwege de grote omvang van scope 3-uitstoot in vergelijking met scope 1 en 2.

Dit onderstreept dat de datarapportage van emissies – en dan met name scope 3 – nog volop in ontwikkeling is. Toen we eind 2022 besloten om te streven naar een absolute afname van de CO₂-voetafdruk voor scope 1, 2 en 3 waren we ons bewust van de uitdagingen. We hebben stappen gezet om de CO₂-voetafdruk van de gehele beleggingsportefeuille vast te stellen, maar er moet nog veel werk worden verzet. Door bedrijven, dataleveranciers en door ons. ABP gaat de rekenmethode kritisch evalueren om na te gaan hoe we daarin de komende jaren verbeteringen kunnen aanbrengen. Hierbij zullen we specifiek scope 3-emissies analyseren om te bepalen of we voldoende comfortabel zijn om deze te handhaven in onze reductie-ambitie.

ABP houdt zicht op de ontwikkeling van de absolute CO₂-voetafdruk ten opzichte van een lineair reductiepad naar 'netto nul uitstoot' in 2050. Dit wil overigens niet zeggen dat we verwachten dat de CO₂-voetafdruk van onze beleggingsportefeuille exact volgens dit reductiepad zal afnemen.

CO₂-voetafdruk (scope 1 & 2) ten opzichte van lineair reductiepad (2019-2023)

Verklarende woordenlijst

Absolute CO₂-voetafdruk

Het deel van de totale CO₂-voetafdruk van een bedrijf of vastgoedobject die op basis van het belegde vermogen aan ABP is toe te wijzen.

CO₂e

CO₂-equivalent. Eenheid voor het meten van het broeikas effect van de broeikasgassen koolstofdioxide, lachgas, methaan en fluorhoudende gassen. Eén kilogram CO₂e staat gelijk aan de broeikaswerking van 1 kilogram CO₂.

GHGP

Greenhouse Gas Protocol. Internationale standaard voor de verantwoording en verslaglegging over de uitstoot van broeikasgassen door bedrijven, organisaties en overheden.

ISS ESG

Database van Institutional Shareholder Services (ISS) voor het beoordelen van de ESG-prestaties van bedrijven.

Obligaties met duurzaam oogmerk

Obligaties waarvan de opbrengsten worden gereserveerd voor een bepaald duurzaam doel.

PCAF

Partnership for Carbon Accounting Financials. Samenwerking van Nederlandse en internationale beleggers, waaronder APG, die een meetmethode hebben ontwikkeld voor het vaststellen van de CO₂-impact van beleggingen en leningen.

Relatieve CO₂-voetafdruk

De CO₂-voetafdruk per miljoen euro belegd vermogen (ton CO₂-equivalent/miljoen euro); hierdoor wordt vergelijking met andere beleggers mogelijk.

Scope 1

CO₂-uitstoot direct veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten, zoals door gebouwen, machines en transportmiddelen.

Scope 2

CO₂-uitstoot die samenhangt met de energie die een bedrijf inkoop.

Scope 3

CO₂-uitstoot van de totale productieketen, inclusief klanten

SDG's

Sustainable Development Goals; 17 doelen die in 2015 door de Verenigde Naties werden geformuleerd voor duurzame ontwikkeling

Contactgegevens

Pensioenfonds ABP

Postbus 4806

6401 JL Heerlen

www.abp.nl

© 2024 | Pensioenfonds ABP